

Dora Ruždjak Podolski
 KAZALIŠNA REDATELJICA

“MOJ LABUD JE BIJELI LABUD, NE CRNI - DOSTA MI JE MRAKA, UŽASNO ŽDERE, I PUNO GA JE U NAŠOJ PROFESIJI”

Karijera mi nije bila važna u smislu da nešto ganjam, ja sam samo bila slobodna umjetnica i samohrana majka, i nisam si mogla dopustiti relaksirani trenutak, priča nam redateljica dok koračamo hodnicima ADU, gdje predaje glumu. Svaki student ima nešto reći, a i ona njemu...

MIRJANA DUGANĐIJA

BRUNO KONJEVIĆ/CROPIX

K

ad Dora Ruždjak Podolski prolazi Akademijom dramske umjetnosti, baš svaki student ima je nešto pitati, nešto joj reći... i ona njemu, još koliko. Brzi dogovori, podsjećanje na dogovoreno. Uz smijeh, glasan govor, zamahe kosom, i brzi hod dalje - puni su je hodnici. Dora je, na-prosto, nevjerojatno slatka i draga i lijepa žena... točka.

Na ADU predaje glumu. Suosnivačica je Kazališne udruge frustriranih redatelja KUFER.

Režirala je mnogo predstava, opera i drama, iz povijesnog repertoara, poput nedavnog Molièreova "Škrca" u Kerempuhu, ili suvremenih, inozemnih i domaćih. Uprizorila je tako Ivanu Sajko, Tomislava Zajeca, Ivana Vidića, Kristiana Novaka.

Dug bi to bio popis, kao i nagrada koje je primila, ali mi brzamo dalje, jer nam Dora - k spomenutom i intendantica Dubrovačkih ljetnih igara i sudionica u pisanju novog Kazališnog zakona - ima štošta reći.

Svi kažu, radoholičarka ste...

- Svi...? Odmah ću krenuti s obranom! U posljednje vrijeme, da bih preživjela, morala sam malo stati sa svojim perfekcionizmom, jer sigurna sam da je radoholičarstvo u mojem slučaju odraz perfekcionizma. A to se ne može mijenjati...

Kao ni lijenost.

- Upravo tako. Ali ono što možemo mijenjati jest odnos prema tome. Tek prije dvije godine shvatila sam da imam pravo, točnije, obavezu, na vikend ili barem dan vikenda. Jer u protivnom ću zglajzati sa zdravljem.

Što kao radoholičarka nećete nikada napraviti, a što ćete uvijek?

- Pa evo, ako mi netko kaže da nešto moram napraviti odmah, onda to neću napraviti odmah, a možda i nikad. Tako je otkad sam bila mala. A uvijek ću... Recimo, jučer sam došla kući nakon deset sati rada, mislila sam da ću pasti u krevet, a onda sam ipak napravila jedan zdravi kolač... Bio mi je to lijep ispušni ventil. U našim poslovima, u kojima radi samo mozak, zaboravimo koliko je važan rad rukama.

Teško je biti perfekcionista, jer mi ljudi oko vas handrasti smo, zaboravni.

- To me izluduje! Ne dam si više natovariti more obaveza, ali evo, jutros sam išla frizeru, zbog našeg in-

tervija, i dok sam bila tamo, dovršila sam jedan dopis u projektu u kojem sudjelujem, važnom za hrvatsku kulturu.

Radi se o...?

- Izradi novog kazališnog zakona.

Pa on se zbilja najavljuje... koliko? Desetljećima? U kojem smjeru ide?

- Želi biti prilagođen europskim standardima, a u ovom trenutku neće biti radikalni. Mislim da bi trebao biti radikalniji, ali 'eppur si muove' i to je dobro.

Uvijek se o novom zakonu govorilo kao onom koji će dopustiti zapošljavanje 'prema projektu', a neće više štiti 'zaposlenost' bez rada, u matičnom kazalištu, dakako.

- E, upravo bi se 'zaposlenost' bez rada trebala ovime prestati štiti - s puno jasnijim odredbama. Ne mogu govoriti o detaljima, jer prijedlog nije bio na javnoj raspravi, ali će zakon inzistirati na većoj odgovornosti i zaposlenika i ravnatelja. Ta odgovornost ravnatelja prema optimalnom korištenju umjetničkih kapaciteta njihovih kuća meni je najbitnija, kao i činjenica da će zaposlenici biti više suočeni s etikom svojeg posla i dužnostima u skladu s ugovornom obvezom, a bez trostrukih kriterija. Bila sam 20 godina samostalni umjetnik...

Znam o čemu govorim kad govorim o odgovornosti. Ne bih zasad nikoga nazivala 'uhljebom', ali činjenica je da je ovih godinu dana krize zbog covid-a i potresa našu kulturnu sredinu i, općenito, društvenu - prilično uljuljkalo.

Možda one na plaći, a samostalne umjetnike uglavnom dovelo na rub očaja i propasti.

- Točno. I to je strašno. Bila sam od 1998. samostalna umjetnica i tek prije godinu dana i tri mjeseca zaposlila sam se za stalno na Akademiji dramske umjetnosti, na kojoj sam prilično dugo radila honorarno. A i kao honorarni pedagog skoro 20 godina na Muzičkoj akademiji.

Koliko je samostalnim, prema vašem mišljenju, država pomogla?

- Reagirala je u prvom valu, prošlog proljeća, jako dobro. Bila sam čak i iznenađena. Osobno mislim, i neka me javno osude ako nisam u pravu, da se sustav pobrinuo koliko je mogao. Strategija je, na žalost, bila loša, bilo je propusta. I najveći problem leži u kontinuitetu potpore.

"KAZALIŠTE NIJE 'NA DALJINU'. MI SMO NAPROSTO SISAVCI. TRAZIMO POGLED, TRAZIMO BLIZINU, DODIR..."

Priča se da ste donedavno išli baš na svaku kazališnu predstavu... velika žrtva?

- Nije žrtva... biti na svojoj probi angažiran 110 posto, a onda još ići na predstavu - nije lako. A kad mi je kći bila mala, gledale smo i sve dječje predstave. Ali to je definitivno ulaganje u zanat. Uz nekadašnje kvalitetne sadržaje - imali smo ogroman doticaj sa svijetom, Eurokaz, sjajne predstave Tjedna suvremenog plesa, rane godine Festivala svjetskog kazališta... puno smo velikana vidjeli.

Domaće predstave?

- Dok sam bila mlada redateljica, bila sam jako, jako kritična... a kritičan si dok nisi našao svoj glas. Kad se realiziraš, počinješ u predstavama razlučivati i cijeniti one životne, hrabre, one koje pomiču granice... a koje su ziheraške, zabava puku. Čak i kad samo zabave puk, imaju neku misiju. Volim reći da mi kći studira medicinu, pa i sad ću, jer liječnici barem spase poneki život. A što je predstava koja je sasvim prazna? A ima ih!

Kažu da je pisanje knjige stvaranje novog svijeta, kao i slikanje slike. A što je režija?

- Reprodukcijski svijeta. Svega doživljenoga, pri čemu se može dogoditi da reproducirate ono što nikad niste doživjeli, što nikad nećete doživjeti! I sve to dolazi iz kanala za koje niti ne znate da postoje. Dolazi ne samo vama nego i glumcima i svima koji rade na predstavi. I to je ono najljepše u kazališnoj režiji. Ti si samo kanal za bilo, žilu kucavicu života... nije to svakome dano. Ja sam kao mlada mislila da je to što proživljavaš 'moje' ili da glumac nešto proizvodi zato što sam mu ja dala neku uputu. Ali sada vidim da se to događa u istom trenutku, i meni i glumcu, to je fascinantno, nadopunjujemo se, i to uvijek - u trenutku. Naravno, i glumac mora donijeti nešto sa sobom, pripremiti se isto kao i redatelj... Očekivanja glumca da dođe na scenu 'kao vreća' i sve se u njega ulije... Ne, ne, to ne ide.

Jeste li vi nekad htjeli biti glumica?

- Htjela sam biti sve što postoji u kazalištu! Kostimografkinja, scenografkinja, dramaturginja, glumica... Gluma me najdulje držala, ali shvatila sam, na sreću, s onih krucijalnih 16, 17 godina da to nije za mene.

Zašto?

- Shvatila sam da bih bila dobra glumica samo u trenutku kad bih bila u stanju savladati to svoje vanjsko oko perfekcionista koje na sve budno pazi. A i valjda me ipak nije dovoljno zanimao taj način izražavanja.

Trema?

- Upravo tako! I nemogućnost da kanaliziram tu svoju ogromnu energiju i adrenalin. Pohađala sam Školu za ritmiku i ples i uvijek sam imala problema s nastupima... Uvijek. Najbolja sam kao zakulisni igrač, u okupljanju ekipe, podizanju morala. Zapravo me scena kao takva uopće ne privlači, jako sam sretna sam što sam to spoznala. Osim da po toj sceni hodam i uređujem je kao da je moj dom. Kad se sjetim svojeg djetinjstva - takva sam oduvijek bila. Redateljica u duši.

To znači?

- Igrala bih se, na primjer, novinarke i onda bih 77 puta ponavljala jedan te isti ulazak u moju 'redakciju'. Kao učiteljica - 150 puta proviež-

bala bih kako ona hoda i svoju prvu rečenicu učenicima izgovara.

Ljubavne scene isto ste ponavljali 150 puta?

- Za ljubavne scene nisam imala dobre partnere... da scenu vraćamo 77 puta. Nije se našao takav.

Vaš otac, Marko Ruždjak, bio je suvremeni skladatelj. Kako je bilo odrastati uz glazbu koju nitko iz škvadre ne sluša? Usamljenički?

- Tata je bio je zaista izvrstan skladatelj. Nedavno sam prvi put nakon 80-ih, kad sam s njom odrastala, slušala skladbu 'Yours sincerely'. Toliko je poetična, toliko filozofična, da je zaista za 'jednog od tisuću'. Ali glazba je sigurno dio naslijeđa s kojim sam odrasla. I jako sam puno naučila od tate o režiji, jer struktura je u svakoj umjetnosti više-manje slična, samo u svakom metieru ima drugo 'oružje'. Kontrastiranje, iznenađenje koje uvijek mora doći... to sam naučila od njega.

Ali slušali ste, kao mlada, i neku drugu glazbu.

- Gledajte... ja sam odrasla bez televizora, dio tatinih odgojnih metoda, s jednim Grundigovim starim radiom, pravom relikvijom. Zatim, s Phillipsovom kazicom koji je isto bio u banani, ja sam ga pokvarila igrajući se 'pošte'. I onda smo dobili brat i ja neku 'liniju' na kojoj sam 80-ih slušala Radio Veliku Goricu jer su imali top-listu hitova... à la George Michael i Sade. Tu bih malo uhvatila korak s vršnjacima, jako sam bila loša u tom. Uvijek se šalim na račun suvremene glazbe, imam više prava na to nego drugi, jer sam se naslušala tatinih bravura po klaviru... danas sam se baš smijala sa studentima u vezi Bartoka, kako je bio avangardan i kako je Krleža pisao da ga zbog toga zagrebačko građanstvo ne voli. A tata je bio od Bartoka sto puta avangardniji.

Vladimir Ruždjak, slavni bariton, vaša je djed...

- To je jedna kompleksna obiteljska priča, zahvaljujući kojoj sam bila s njim samo do svoje pete godine. Hit-serija 'Damin gambit' podsjetila me kako me djed naučio početnom položaju figura i potezima, nisam imala ni tri godine. I da, htjela sam svirati violinu, a tata mi je rekao: uzmi bilo koji drugi instrument, ali ne, zaboga, violinu!

Jer violina zahtijeva...?

- Jednog predanog, strpljivog gudača.

Tu smo! Jednom sam upoznala violinista, bio je neopisivo odan svojoj violini, ja sam mu začas dosadila.

- Svirala sam violinu godinu dana i pustila je. Onda sam se posvetila ritmičkoj školi, fenomenalnom rasadniku djevojaka s umjetničkim sklonostima. I zaista, toliko je arhitektica, pjesnikinja, slikarica izašlo iz te škole... Ivana Franke, Irena Matijašević, glumica izuzetno puno, dramaturginja... Katja Šimunović, Barbara Nola, Lucija Šerbedžija... Tu sam se naučila odnosu prema prostoru, koji je u redateljskom poslu izuzetno bitan... Rekla bih, zaista ništa nije slučajno. I to je lijepo. Kao što smo nas dvije danas odjenule zute kapute. Slučaj? To je jedna lijepa priča koja te može razveseliti. Priča

koja ima potencijala, je li tako? Ljudi to često zaborave, a život nam stalno nudi tu prekrasnu mrežu...

Crni ili bijeli labud - koji je vaš?

- Bijeli... iznenađuje vas to, priznajte. Ali, dosta mi je mraka, uzasno ždere i puno ga je u našoj profesiji. Ako ne ulažemo u sebe, u bilo koju vrstu terapije, ne mora to nužno biti psihoterapija... Meni je u posljednje vrijeme najbolja energoterapija i Dragičina masaža. Puno mi je pomogla jer sam nedavno baš zapela u jednom sobičku svojeg uma... a to što nam naš mozak može prirrediti, ne može nitko.

ASOCIJACIJE:

samopouzdanje
 - **KUHINJA**
 oluja - **MORE**
 žena - **LJEPOTA**
 tijelo - **KOŽA**
 seks - **MIRIS**
 rad - **MIR**
 tišina - **SUNCE**
 suze - **SRCE**
 mit - **KNJIGA**
 muškarac
 - **DLAKA**

ALTERNACIJE:

"Labude jezero" ili "Budenje proljeća" - **"BUDENJE PROLJEĆA"**
 dobra frizura ili dobar ruž - **UH, TEŠKO, DOBAR RUŽ**
 "Gospoda Glembajevi" ili "U agoniji" - **"U AGONIJU"**
 jutro ili večer - **VEČER**
 dugačka večernja haljina ili minica - **MINICA, CIJELI ŽIVOT, DANAS DUGAČKA HALJINA**
 avantura ili mir - **AVANTURA**
 Brad Pitt ili Bradley Cooper - **JOJ... BRAD PITT**
 Molière ili Goldoni - **MOLIÈRE**
 Tolstoj ili Stendhal - **TOLSTOJ**

Za dva tjedna počete s obnovom 'Posjeta stare dame' Friedricha Dürrenmatta u Gavelli...

- Da, samo što se predstava neće igrati u Gavelli, jer još nije obnovljena nakon potresa. 'Stara dama' bila je potpuno završena, samo još glumci nisu bili ušli u kostime i dobili šminku kad su stigli lockdown i potres. Igrat ćemo je u dvorani u Travnom, s Jelenom Miholjević u glavnoj ulozi.

I dalje ste intendantica Dubrovačkih ljetnih igara... u superkriznim uvjetima.

- Jesam, do 2023. Prošli smo godinu dobro odradili unatoč krizi, doprli do svih krajeva Hrvatske, televizija je prenosila i otvaranje, i predstavu 'Grizula', i zatvaranje. Prošla godina pokazala je koliko je kultura važna i potrebna.

Hoće li ova kriza kazališta stvoriti neko novo kazalište, ili njegove elemente, koji će se koristiti i kad sve prođe?

- Ja mislim da će sve ove digitalne eskapade ubrzo dosaditi ljudima. U redu, bolje da se predstava izvede nego ne izvede... ali to nije kazalište. Jedino što nije, nije 'na daljinu'. Mi smo, naprosto, sisavci, tražimo pogled, tražimo blizinu, dodir, a sve to jest kazalište.

Živimo smrt kazališta?

- Recimo da je digitalizacija prijelazni trenutak, a i da se netko za dvije godine ne dosjeti reći da se bez kazališta može. Da se može bez kulture. Ne može, kao što se ne može bez putovanja... bez slobode.

Što vam u ovom pandemijskom čemeru najviše nedostaje?

- Putovanja! Cijeli život sebi u tom radoholičarstvu govorim... pa ići ću tamo i tamo za pola godine ili samo da ovo dovršim... Halo! S kćerkom sam bila u Beču tren prije jesenskog lockdowna. U Albertini divna izložba, u Operi je pjevao moj kolega Goran Jurić, zato smo i išle. Doći dotamo, bio je pothvat, na slovenskoj su nas granici gnjavili... a i to ukidanje građanskih sloboda jako je opasno. Obratimo pozornost i na to.

Rekli ste da ste zbog karijere 'zatomili ženu u sebi'...

- Ha-ha... ja ću s ovoga svijeta otići s tom uredničkom riječi iza sebe... Meni karijera nikad nije bila važna u smislu da nešto ganjam, ja sam samo bila slobodna umjetnica i samohrana majka i nisam si mogla dopustiti sekundu relaksiranog trenutka. Eto, na to sam mislila, ali da sam 'zatomila ženu'... gdje je to iščitano, nemam pojma. Kao ni jedan recentni naslov - 'Kultura nije mala krmača koja siše'. Ma, nema veze... neka je veselo. ✓